

Ключевые слова: *будущий учитель, новая украинская школа, подготовка специалистов в области начального образования.*

CHERNYSH L. S. Preparation of future teacher is in the context of realization of Conception of "New Ukrainian school".

Strategic reference-points are in development of economy, the openness of society, his rapid informatization and dynamic, cardinally changed requirements to education and resulted in переосмислення of essence of educational process. New paradigms stipulated the revision of going near development of strategy of education, her clear orientation upon requests of personality and society.

The article at tempts to substantiate the preparation of the future teacher of elementary school in the context of the requirements of the implementation of a new Ukrainian school; Strategic bench marks for the preparation of future specialists for elementary school are revealed; the factors in which the training of a future specialist will be carried out productively and effectively is determined. The pedagogical association of higher school must clearly realize the modern state of professional preparation of future teachers and objectively to see the prospects of her further development. Must become her basic factors to humanizing of public and economic relations, forming of new vital options, readiness of teacher to converting of knowledge into practical actions.

Keywords: *future teacher, new Ukrainian school, training of specialists in the field of primary education.*

УДК 378:373.3/.5.091.12.011.3-051:[811.161.2+821]:005.336.5

Шкавро В. В.

ПОЕТАПНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ІЗ МОВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

У статті обґрунтовано теоретичні засади розроблення тестових завдань як засобу вимірювання навчальних досягнень студентів вишу, зазначено доцільність переходу від індивідуальних тестів до групових, основним завданням яких є вимірювання рівня інтелектуального розвитку, успішності студентів з мовознавчих дисциплін, запропоновано поетапне впровадження тестових завдань та особливості їх застосування під час оцінювання майбутніх учителів української мови і літератури, схарактеризовано кожен із етапів упровадження тестових завдань із мовознавчих дисциплін (підготовчо-пошуковий; пояснювально-ілюстративний; оцінювально-підсумковий). У розвідці запропоновано широко практикувати тестування не тільки як пріоритетну форму перевірки знань, умінь і навичок майбутніх фахівців, а й як продуктивний навчальний прийом, відпрацьовувати у студентів навички виконання тестових завдань різної форми й рівня складності, що сприяють формуванню в майбутніх учителів української мови і літератури самоосвітньої та фахової компетентностей.

Ключові слова: *поетапне впровадження тестових завдань, тестологія, самоосвітня і фахова компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури, тестові завдання.*

Стрімкі зміни в суспільстві, інтеграція України в світове товариство, утвердження компетентнісної парадигми в українській освіті актуалізують проблему удосконалення її змісту, пошуку шляхів упровадження ефективних форм, методів і засобів організації освітнього процесу, а також моніторингу навчальних досягнень його суб'єктів, що регламентовано в Законах України "Про освіту", "Про вищу освіту", "Національній доктрині розвитку освіти України у ХХ столітті", "Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року", Концепції нової української школи.

Мета статті полягає в описі поетапного впровадження тестових завдань із мовознавчих дисциплін як засобу формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури.

Сьогодні в освітянській практиці виняткову роль відведено моніторингу навчальних досягнень суб'єктів, аналізу його результатів та прогнозуванню тенденцій на різних етапах освіти, відтак проблема вимірювання й оцінювання результатів навчання є однією з нагальних у сучасній педагогічній теорії і практиці. Аналіз спеціальних праць дає змогу констатувати, що сьогодні інтенсивно розробляються і використовуються різноманітні засоби контролю, які характеризуються мобільністю, об'єктивністю, це зокрема: опитування, анкетування, модульна контрольна робота, перевірка різних типів завдань та тестів.

Вивчення спеціальних джерел з обраної проблеми переконує, що в практиці вишу існує різноманітна кількість способів створення тестових завдань у вербальній, невербальній або вербально-невербальній формах із необхідною кількістю варіантів та складністю завдань.

Проблема об'єктивного оцінювання якості знань майбутніх фахівців гостро постає в контексті орієнтації на сучасні тестові технології, оскільки саме тестування дає змогу достатньою мірою визначати рівень знань, а також спонукати студентів до самоосвітньої діяльності [5].

Теоретичні засади розроблення тестових завдань як засобу вимірювання навчальних досягнень студентів вишу висвітлено в працях багатьох зарубіжних та українських дослідників: З. Бакум, П. Блонський, А. Болтунов, М. Бернштейн, А. Шуберт, Г. Залкінд, Л. Плетньова, М. Фіцула, П. Клайн, О. Малихін та інші. Що ж стосується розроблення тестових завдань із мовознавчих дисциплін, то окремі аспекти цієї проблеми можна знайти в працях З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіної, Т. Донченко, Р. Дружененко, О. Караман, С. Карамана, О. Копусь, І. Некоз, М. Пентилюк, Л. Плетньова, С. Омельчука та ін.

Упродовж тривалого часу тести розвивалися як інструмент індивідуального вимірювання. Однак масовість тестування зумовлена необхідністю переходу від індивідуальних тестів до групових, основним завданням яких було вимірювання рівня інтелектуального розвитку, успішності студентів з певних дисциплін за визначений період навчання. У нинішніх умовах в освітньому середовищі приділяється значна увага тестовим технологіям. Це пов'язано не лише з уведенням в освітній процес

тестового контролю й підвищенням вимог до нього, а й зі стандартизацією процедур оцінювання якості знань. Проблема точного оцінювання якості знань майбутніх фахівців гостро постає під час орієнтації на сучасні тестові технології, оскільки саме тестування дає змогу достатньо об'єктивно визначати рівень знань.

У зарубіжній психології називають теорію тестів наукою психометрики, а дидакти – педагогічним виміром. В українській педагогіці загальноприйнятним є варіант назви цієї науки – тестологія, що може бути педагогічною, психологічною чи соціологічною, залежно від того, де застосовується і розвивається досліджуване поняття.

Педагогічна тестологія покликана розробляти методологію тестів задля об'єктивного контролю рівня знань майбутніх фахівців.

Українські лінгводидакти [4, с. 126] стверджують, що тести не можуть розглядатися як універсальний інструмент педагогічного контролю і пропонують комбінувати різноманітні тестові завдання під час проведення поточного й тематичного оцінювання, широко практикувати тестування не тільки як контрольну форму перевірки знань, умінь і навичок майбутніх фахівців, але і як продуктивний навчальний прийом, відпрацьовувати у студентів навчальної діяльності навички виконання тестових завдань різної форми й різного ступеня складності.

Тестові завдання однаковою мірою використовуються під час здійснення поточного, тематичного та підсумкового контролю, можуть пропонуватися студентам із різними навчальними можливостями, тобто передбачати градацію завдань за ступенем складності, мати творче спрямування. Переваги тестування над традиційними формами контролю навчальних досягнень майбутніх учителів української мови і літератури полягають також у тому, що за їхньою допомогою знімається емоційна напруженість майбутніх фахівців, характерна для проведення контрольних робіт, які проводяться в атмосфері відчуття комфорту й розвиває позитивну налаштованість студентів щодо нього [6].

Як свідчить практика, впровадження тестових завдань найдоцільніше здійснювати в три етапи:

- теоретична й практична підготовка викладача та студентів до проведення тестування;
- організація тестування;
- аналіз і корекція результатів.

На першому етапі – *підготовчо-пошуковому*, викладач здійснює відбір або самостійно розробляє тестові завдання. Головними вимогами до них є: відповідність меті навчання; високий ступінь валідності; багатоваріантність; побудова неправильних відповідей на основі типових помилок.

Під час розроблення тестових завдань викладачеві необхідно дотримуватися таких вимог:

- у змісті тестових завдань необхідно передбачати перевірку знань студентів із конкретної теми, розділу;

- у кожен пункт тесту необхідно ввести не одне, а багато понять, за рахунок чого інформаційна ємність завдання підвищується;
- дотримуватися забезпечення стандартизації, індивідуальності, задля процесуального самоконтролю;
- тестове завдання має перевіряти рівень засвоєння знань студентами теоретично значущих відомостей з теми чи розділу;
- зміст завдання має бути чітко сформульовано й сфокусовано на зазначену одну проблему, а не на різногалузеві;
- варіанти відповідей мають бути гомогенними (однорідними);
- усі дистрактори мають відповідати змісту завдання й бути вірогідними;
- інформація, закладена в одному тестовому завданні, не повинна містити підказки для відповідей на інші тестові завдання, як-от:
  - граматична невідповідність між умовою та варіантами відповідей;
  - повторення у правильному варіанті відповіді слів з умови тестового завдання;
  - використання прикладів з підручника чи лекції як тестових завдань;
  - найдовша правильна відповідь;
  - найдетальніша правильна відповідь;
  - дистрактори, що вилучають один одного;
- зміст тестового завдання має подаватися у формі запитання, наказу або незавершеного твердження, вміщувати тільки завдання або складатися із вступної інформації та запитання, пов'язаного із наведеною інформацією;
- відповіді на зміст тестових завдань повинні мати множинність вибору (наявність однієї правильної відповіді між чотирма-п'ятьма з пропонованих) [1, с. 42-43].

Але водночас викладачеві необхідно передбачити час, тривалість, характер діяльності студентів до тестування; дати чітку інструкцію студентам перед початком виконання роботи.

Другий етап – *пояснювально-ілюстративний*, включає в себе пояснення процедури, режиму, правил виконання тестових завдань, умов оформлення робіт, демонстрування алгоритмів виконання завдання, виконання тренувальних завдань. Важливим для викладача є дотримання головної вимоги просування студентів в освоєнні тестових технологій – від простих завдань до складніших.

Наведемо приклади окремих тестових завдань для студентів III курсу з дисципліни “Методика навчання української мови”.

Яке з наведених визначень лінгводидактики є найбільш повним?

- наука, що вивчає принципи, форми та закономірності навчання;
- наука, що вивчає закономірності навчання;
- галузь педагогічної науки, що вивчає закономірності навчання учнів мови, визначає зміст, ефективні методи і прийоми, засоби навчання;
- *функціональна частина методики, у якій досліджуються закономірності засвоєння мови, вирішуються питання змісту курсу на*

основі лінгвістичних досліджень, вивчаються труднощі засвоєння матеріалу з мови та їх причини, визначаються принципи і методи навчання, шляхи і засоби формування комунікативної компетенції.

У якому рядку всі назви належать до категорії “методи навчання мови”?

- принципи, форми, методи, індивідуальні заняття;
- вправи, бесіда, ТЗН, усний виклад учителем матеріалу;
- екскурсія, бесіда, вправи, позакласна робота;
- *вправи, бесіда, спостереження над мовою, усний виклад учителем матеріалу, робота з підручником.*

Допишіть основні функції підручника: інформаційна, систематизуюча, трансформуюча, культорологічна, _____.
(виховна)

Які уроки за метою організації виділяє К. Плиско?

- вивчення нового матеріалу, узагальнення і систематизація знань учнів, повторення вивченого;
- вивчення інформації, застосування інформації, закріплення інформації;
- вивчення інформації, застосування інформації;
- *вивчення нового матеріалу, формування і вдосконалення вмінь і навичок, закріплення і застосування знань, умінь і навичок, контролю та корекції знань, умінь і навичок, узагальнення і систематизації знань.*

На третьому етапі – *оцінювально-підсумковий*, здійснюється виявлення типових та індивідуальних помилок, що їх припустилися студенти. Аналіз результатів проводиться в довільній, найбільш зручній і звичній для викладача й студентів формі.

У процесі розроблення тестових завдань на кожному з етапів викладачеві необхідно використовувати такі типи тестів: *альтернативні, послідовні, конструктивні*.

Альтернативний тест – найпростіший у розв’язанні, оскільки в ньому запропоноване запитання передбачає 4-5 варіантів відповідей, з-поміж яких лише один – правильний. При цьому чим більше варіантів відповідей, тим менша можливість вгадування відповіді. Наприклад, якщо запропоновано всього 2 варіанти відповіді, можливість вгадування досягає 48,7%. На думку методистів, альтернативний тест необхідно добирати для таких завдань, які виключають варіанти різного тлумачення правильної відповіді. Наприклад:

Як називається урок, на якому вивчають складні питання, що є предметом розгляду різних навчальних дисциплін, наприклад, мови, літератури; мови, історії; мови, літератури, образотворчого мистецтва, меншою мірою – мови і математики, мови і географії?

а) урок аналізу письмової роботи;
в) відкритий урок;

б) урок розвитку зв’язного мовлення;
г) інтегрований урок.

Вибірковий, або варіативний, тест зазвичай не викликає у студентів особливих труднощів і передбачає 10-12 варіантів відповідей на тестове завдання, з яких 6-8 відповідей – правильні. За вибірковими тестами перевіряють передусім повноту знань класифікації того чи того явища. Наприклад:

Визначте, які тренувальні вправи з морфеміки мають використовуватись задля трансформації знань учнів в уміння й навички:

- знайдіть/випишіть/підкресліть слова, що мають префікси, суфікси;
- позначте графічно частини слова;
- визначте спосіб творення слова;
- доберіть слова з певними суфіксами тощо;
- доберіть спільнокореневі слова до запропонованого слова;
- складіть ланцюжок спільнокореневих слів (у порядку їх творення);
- розберіть слова за будовою;
- згрупуйте слова за наявністю в них різних префіксів (суфіксів, закінчень тощо);
- визначте, від якого слова й за допомогою яких засобів утворено повне слово

Розподільний тест передбачає розподілення запропонованих варіантів у завдання за групами. У варіантах відсутні неправильні відповіді, натомість необхідно розташувати у потрібний стовпчик запропоновані варіанти. Наприклад:

Розподілити у два стовпчики запропоновані варіанти відповідно до методів і прийомів які застосовуються під час вивчення граматики: *інформаційно-рецептивний, алгоритмізація, порівняння граматичних категорій, стимулюючо-пошуковий, постановка граматичного запитання, спонукально-пошуковий, проблемний, спонукально-репродуктивний.*

Методи	Прийоми
Інформаційно-рецептивний	Граматичний розбір
Спонукально-репродуктивний	Порівняння граматичних категорій
Проблемний	Постановка граматичного запитання
Показово-рецептивний	алгоритмізація
Стимулюючо-пошуковий	
Спонукально-пошуковий	

Послідовний, або порядковий, тест дає змогу перевірити знання студентів у певній послідовності. У варіантах відповіді на пропоновані такі тестові завдання відсутні неправильні відповіді, тому студентів необхідно розташувати поетапне виконання у правильній послідовності запропонованих знань. Наприклад:

Розташувати у послідовності етапи уроку узагальнення і систематизації вивченого:

- аналіз матеріалу з метою узагальнення вивченого;

- вправи на застосування узагальнюючих визначень і правил;
- завдання додому (з інструктажем);
- оголошення вчителем оцінок;
- перевірка домашнього завдання;
- підсумки уроку;
- повідомлення мети уроку;
- робота над висновком;

Ключ: перевірка домашнього завдання; повідомлення мети уроку; аналіз матеріалу з метою узагальнення вивченого; робота над висновком; вправи на застосування узагальнювальних визначень і правил; оголошення вчителем оцінок; завдання додому (з інструктажем); підсумки уроку.

Конструктивний тест (або тест-доповнення, або тест на встановлення відповідності) передбачає заповнення студентом у тексті, що описує те чи те явище, пропущені слова, які мають визначальне значення для тексту. Над крапками, що вказують на пропущені слова, необхідно ставити послідовно цифри – 1, 2, 3 тощо, а після опису – буквену нумерацію а), б), в) тощо. У невпорядкованому вигляді подаються ключові слова таким чином, щоб у контрольній картці студент проставив цифри та відповідні № літер з ключового ряду. Кількість балів у цьому тесті дорівнює кількості доповнень, відтак за кожну помилку знімають 1 бал. Наприклад:

Визначити основні напрями у методиці навчання граматики та їх представників

Напря́м	Представники
Логіко-граматичний	А) О. Потебня, Д. Овсянико-Куликовський
Психологічний	Б) М. Кульман
Елементарно-практичний	В) Ф. Буслаєв, К. Ушинський, І. Срезневський, В. Шереметьєвський
Формально-граматичний	Г) М. Вашуленко, С. Караман, О. Караман, О. Горошкіна, М. Пентилюк
Семантико-граматичний	Ґ) А. Загребський, С. Чавдаров, В. Масальський
Структурно-семантичний	Д) О. Біляєв, І. Олійник, М. Пентилюк, С. Караман
Комунікативно-діяльнісний	Е) П. Фортунатов, Д. Ушаков, О. Пешковський

Ключ: 1 – В; 2 – А; 3 – Б; 4 – Е; 5 – Ґ; 6 – Д; 7 – Г.

Означені види тестових завдань, на нашу думку, можуть бути використані під час вивчення будь-якої теми чи розділу мовознавчої дисципліни.

Висновки. Отже, запропонована у статті методична стратегія поетапного впровадження тестових завдань в освітній процес сучасного вишу (I етап – підготовчо-пошуковий; II етап – пояснювально-ілюстративний; III етап – оцінювально-підсумковий), спрямована на доповнення моніторингового інструментарію оцінювання навчальних досягнень студентів, підвищення якості й об'єктивності оцінювання рівнів володіння майбутніми учителями української мови і літератури теоретичним матеріалом та навичками роботи над виконанням тестових завдань різних

типів, формування самоосвітньої та фахової компетентностей студентів.

У подальшому пропонуємо розроблення банків стандартизованих тестових завдань, які сприяють визначенню ключових та професійних компетентностей майбутніх фахівців освітньої галузі.

Використана література:

1. Булах І. Є., Мруга М. Р. Створюємо якісний тест : навч. посіб. / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – Київ : Майстер-клас, 2009. – 176 с.
2. Гуло В. Л. Методичні рекомендації з розроблення складових галузевих стандартів вищої освіти (компетентнісний підхід) / В. Л. Гуло, К. М. Левківський, Л. О. Котоловець та ін. – Київ : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2013. – 92 с.
3. Некоз І. В. Тестовий контроль як один з ефективних засобів активізації навчальної діяльності [Електронний ресурс] / І. В. Некоз // Вісник черкаського університету. Педагогічні науки. – 2009. – Випуск 162. – С. 111-115. Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N162/N162p111-115.pdf
4. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі : навч. посібник / О. Горошкіна, С. Караман, З. Бакум, О. Караман, О. Копусь / за ред. О. Горошкіної та С. Карамана. – 2015. – 250 с.
5. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / кол. авторів за ред. М. І. Пентилок. – Київ : Ленвіт, 2015. – 320 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник / М. М. Фіцула. – Київ : “Академвидав”, 2006. – С. 229-232.

References:

1. Bulakh I. Ye., Mruha M. R. Stvoriuiemo yakisnyi test : navch. posib. / I. Ye. Bulakh, M. R. Mruha. – Kyiv : Maister-klas, 2009. – 176 s.
2. Hulo V. L. Metodychni rekomendatsii z rozroblennia skladovykh haluzevykh standartiv vyshchoi osvity (kompetentnisnyi pidkhid) / V. L. Hulo, K. M. Levkivskiyi, L. O. Kotolovets ta in. – Kyiv : Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity MON Ukrainy, 2013. – 92 s.
3. Nekoz I. V. Testovi kontrol yak odyz z efektyvnykh zasobiv aktyvizatsii navchalnoi diialnosti [Elektronnyi resurs] / I. V. Nekoz // Visnyk cherkaskoho universytetu. Pedagogichni nauky. – 2009. – Vypusk 162. – S. 111-115. – Rezhym dostupu : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N162/N162p111-115.pdf
4. Praktykum z metodyky navchannia movoznavchykh dystsyplin u vyshchii shkoli : navch. Posibnyk / O. Horoshkina, S. Karaman, Z. Bakum, O. Karaman, O. Kopus / za red. O. Horoshkinoi ta S. Karamana. – 2015. – 250 s.
5. Slovyk-dovidnyk z ukrainskoi linhvodydaktyky : navch. posib. / kol. avtoriv za red. M. I. Pentyliuk. – Kyiv : Lenvit, 2015. – 320 s.
6. Fitsula M. M. Pedagogika : navchalnyi posibnyk / M. M. Fitsula. – Kyiv : “Akademvydav”, 2006. – S. 229-232.

ШКАВРО В. Поэтапное внедрение тестовых заданий в языковедческие дисциплины как средство формирования самообразовательной компетентности будущих учителей украинского языка и литературы.

В статье обоснованы теоретические основы разработки тестовых заданий как средства измерения учебных достижений студентов вуза, указано целесообразность перехода от индивидуальных тестов к групповым, основной задачей которых является измерение уровня интеллектуального развития, успешности студентов по языковедческим дисциплинам, предложено поэтапное внедрение тестовых заданий и особенности их применения в при оценке будущих учителей украинского языка и литературы, охарактеризован каждый из этапов внедрения тестовых задач по языковедческим дисциплинам (подготовительно-поисковый; объяснительно-иллюстративный; оценочно-итоговый). В статье предложено широко практиковать тестирование не только как приоритетную форму проверки знаний, умений и

навыков будущих специалистов, но и как продуктивный учебный прием, отрабатывать у студентов навыки выполнения тестовых заданий различной формы и уровня сложности, способствуют формированию у будущих учителей украинского языка и литературы самообразовательной и профессиональной компетентности.

Ключевые слова: поэтапное внедрение тестовых заданий, тестология, самообразовательная и профессиональная компетентности будущего учителя украинского языка и литературы, тестовые задания.

SHKAVRO V. Phased implementation of test responsibilities from linguistic disciplines as a means of forming self-education competence of future teachers in ukrainian language and literature.

The article is substantiated the theoretical principles of the development of test tasks as a means of measuring the academic achievements for students of higher education; noted the expediency transition from individual tests to groups, the main tasks of which is to measure the level of intellectual development, students progress in linguistics disciplines, the step-by-step introduction of test tasks and the peculiarities of their application under time of evaluation of future Ukrainian language and literature teachers, each stage of the implementation of test tasks from linguistic disciplines (preparatory-exploratory, explanatory-illustrative, evaluation and final) of teachers for Ukrainian language and literature, each stage of the implementation of test tasks in linguistics disciplines (preparatory-search, explanatory-illustrative, evaluation and final) are described.

Samples are offered that will help to create a quality test bank for future teachers of the Ukrainian language and literature for using in their further professional activities.

There is noted that it is inappropriate to consider tests as the universal instrument of pedagogical control, since in practice, the lecturers offer to combine various test tasks during the current and thematic evaluation.

In the article is proposed broadly practicing testing not only as a priority form of testing knowledge, skills and abilities of future specialists, but as a productive educational tool for developing skills of performing test tasks of various forms and levels of complexity that contribute to the formation of future teachers of the Ukrainian language and literature self-education and professional competencies.

Keywords: *phased implementation of test tasks, testing, self-education and professional competence for the future teacher of the Ukrainian language and literature, test tasks.*

УДК 378.147:811.111:81'342

Kobylianska I. V.

**THE ROLE OF PHONETICS
IN TEACHING ORAL ENGLISH AT THE UNIVERSITY**

This article analyzes the role and importance of the development of pronunciation skills in teaching oral English at the university. Apart of given a description of the different characteristic or peculiarities of the English sound system, the numerous activities at all levels which can be used to develop and practice pronunciation skills in the EFL classroom have been reviewed. Sounds are classified firstly into whether they are consonants or vowels. However, the sounds of English not make up the whole picture of pronunciation because "speech is a continuum without clear cut borderlines between individual sounds".